

Diesseits und Jenseits des Traums

Az álom innenső és túloldala

TDK dolgozatomban a német nyelvű irodalom két korszakának álom-diskurzusára koncentráltam egy-egy reprezentáns szöveg segítségével. A vizsgált korszakok a romantika és a bécsi modern, melyekhez Joseph von Eichendorff *Das Marmorbild* (1818) című novelláját valamint Arthur Schnitzler *Álomnovelláját* (1924) kapcsoltam. A vizsgált művek nagyarányú hasonlóságot mutattak fel mind témájukat, mind szimbólumaikat és elbeszélés-technikájukat nézve.

Fókuszom az álomra és az álomszerű tudatállapotra tevődött, melynek elhagyhatatlan kísérői: a személyiség megingása a normák megkérdőjeleződésével, az utazás (belső és külső), az idegennel való konfrontáció és a szenvedély. Az álomszerű elbeszélésmódot a perspektívák változásával, feltételes mód használatával, az érzékszervek fontosságának hangsúlyozásával és a „hirtelen” szóval jelezte mindkét író. Ugyanakkor szem előtt kell tartanunk az álom konkrét megjelenéseit is, melyek tartalmáról nem a történetek közepette, hanem a felébredés után szerzünk tudomást az álmodó személy szubjektív elbeszélése alapján. Christine Steinhoff álom-tipológiája alapján 4 fajta álmot különíthetünk el egymástól az irodalmi művek szintjén, melyekhez az álomszerű elbeszélésmód (álomanalógia/álom-mimezisz) és az álomról szóló beszámoló is odatartozik.

A legjelentősebb különbség a *Marmorbild* és *Álomnovella* között a tudatosság visszaszerzése, a „felébredés” folyamatában látható. Eichendorff művében teljes mértékben sikeres a tudatalatti, idegen tartalmakkal való leszámolás, mégpedig a hit által, ami visszatereli a főhőst a járt útra. Schnitzler kisregényét tekintve a normák megváltoznak, a régi rendszer nem működhet tovább, helyébe egy labilis világrend és bizonytalan lét lép, melyben bármikor változás léphet fel. Ennek tudatosítása a szöveg zárása.